

достигнали господството надъ свѣта и надъ царіетѣ.

Ако съдимъ за борбата между Генриха IV и Григорія VII по понятіята на днешното време, Григорій не е ималъ никакво право въ тая борба, защото е искалъ нѣщо противно на истинскитѣ интересы на обществото. Той искалъ да направи черковата не само независима отъ гражданската властъ, нъ и нѣкакъ си господарка на цѣлото общество. А това е било едно криво начало, отъ което не е могло нищо добро да излѣзе, както свидѣлствува исторіята на срѣднитѣ вѣкове. Черковата и нейната служба не съставляватъ цѣлый духовенъ и матеріаленъ животъ на обществото; Тая служба е една страна отъ многото други на обществото; ако прочее едната страна получи повече сила и повече развитіе отъ колкото трѣба, ако веднажъ са признае че въ обществото черквата е сичко, а сѣко друго званіе и сѣка друга страна на живота сѣ нищо или лъжа; тогава за правилното развитіе на обществото не остава мѣсто. Черковата и служителитѣ и ще каратъ живота къмъ таквози състояніе, което е тѣмъ угодно. Нъ не; таквози ученіе не е право, защото черковата не е цѣлый животъ на народа, правителството, разбира са доброто, е прѣдставитель и на цѣлый животъ но като таквози, то трѣба да господарува и надъ черковата. Черковата трѣба да бѣде подчинена на общый строй на обществото, а не общый строй да са подчинява на черковата. Тѣй казваме ный днесъ, защото науката е до толкози напрѣднала, щото сѣкиму показва значеніето на черковата и на господарството. Нъ въ срѣднитѣ вѣкове тѣзи мысли не сѣ были влѣзли въ главата на хората; тогава сѣкы мислялъ, че папата е глава на черковата, че той е намѣстникъ Христовъ и че за сичко това царіе и народы трѣба да му ся покоряватъ. Умственното състояніе на вѣка извинява народитѣ за тая слѣпа вѣра, безъ да оправдава обаче и онѣзи, които сѣ са ползовали отъ невѣжеството на хората, за да поставятъ за правила на вѣрата таквизи нѣща, които сѣ человѣческо честолюбіе и свѣтовенъ гнусенъ интересъ. Отъ тая странж папѣтъ сѣ достойны за най-тежкитѣ обвиненія, защото показватъ, освѣнь голѣма безсвѣстность, страшни подиграванія съ божитѣ нѣща, като искатъ да поставятъ себе си на мѣстото на